

КАФЕДРА ТЕОРІЇ МУЗИКИ

Сольфеджіо

Освітній ступінь	бакалавр
Спеціальність	музичне мистецтво
Освітньо-професійна програма	музичне мистецтво
Спеціалізація	оперний спів
Статус	обов'язкова

Курс	1-4
Семестр	1,2,3,4,5,6,7,8

ECTS	13,5
Годин	405
Практичні	268
Самостійна робота	137

Семестровий контроль

Залік, іспит

Залік – 1,3,5,7 семестр

Іспит – 2,4,8 семестр

Інформація про викладача

ПІБ	Івко Анна Валеріївна старший викладач, кандидат мистецтвознавства Романко Володимир Іванович доцент, кандидат мистецтвознавства Семенова Наталія Миколаївна доцент, кандидат педагогічних наук
Профіль викладача	https://scholar.google.com.ua/citations?hl=ru&user=nxPeB1cAAAAJ https://scholar.google.com.ua/citations?user=IsN4YBkAAAAJ&hl=uk
e-mail	anna.ivko@gmail.com romanko.volodymyr@gmail.com nata.rada@ukr.net

Анотація навчальної дисципліни

Дисципліна «Сольфеджіо» є однією із базових складових музично-теоретичного комплексу професійної підготовки музикантів. Основним змістом курсу є виховання активного музичного слуху як складного комплексу професійних здібностей.

В процесі музичної діяльності важливе значення має здатність до сприйняття музичного твору як художньої цілісності. Тому виховання здатності до цілісного естетичного сприйняття художнього твору (у тому числі незнайомого) будь-якого рівня складності, є найважливішим педагогічним завданням професійної музичної освіти.

На вирішення цього завдання спрямований увесь комплекс предметів музично-освітнього циклу, але особливе завдання сольфеджіо полягає в тому, щоб акцентувати увагу саме на сприйнятті на слух, в процесі якого музикант-професіонал повинен з інтонаційного потоку відтворити «цілісний художній образ» музичного твору.

Проблема адекватності слухового сприйняття може бути вирішена тільки за умови розвинутого музичного мислення, яке в процесі створення художнього змісту музики повинно спиратися на володіння конкретною стильовою системою твору. Таким чином,

основною метою курсу є: формування та вдосконалення навичок цілісного слухового сприйняття музичного твору на основі засвоєння закономірностей виразових систем музичних стилів різних епох.

Завданням курсу сольфеджіо є:

- розвиток та вдосконалення студентами наявних співацьких навичок та вмінь,
- розширення інтонаційного запасу, музично-слухового досвіду,
- розвиток музичної пам'яті, музичних уявлень та відчуття ритму разом із вихованням чистої інтонації.
- оволодіння засобами виразності і музичної логіки із врахуванням ознак та особливостей, властивих відповідним музичним стилям.

Курс супроводжується ілюстративним матеріалом.

Предметом курсу є виховання активного музичного слуху як складного комплексу професійних здібностей.

Об'єктом навчальної дисципліни є розвиток вміння цілісного слухового сприйняття музичного твору, який в свою чергу є репрезентантом музичного мислення та відображенням ідей епохи, національної художньої школи, стилю композитора.

Структура. Навчальна дисципліна складається з восьми модулів (1-4. «Інтонаційні практики класичної тональної системи», 5-8. «Інтонаційні практики розширеної тональної системи») та 16-ти змістовних модулів: 1-4. «Діатоніка», 5-6. «Хроматика», 7-8. «Складні види хроматичних систем».

Курс включає практичні заняття та самостійну роботу. Практична робота на аудиторних заняттях направлена на опанування різних форм на прийомів розвитку слуху що є необхідною умовою для досягнення основної мети курсу «сольфеджіо» – оволодіння навичками цілісного слухового осягнення музичного твору. Підсумковий контроль здійснюється у формі заліку (2-й семестр).

Перелік тем

Тема 1. Мажор та мінор. Інтервали.

Тема 2. Мажор та мінор. Тризвуки.

Тема 3. Тональності до 3-х знаків. Тризвуки 4-х видів.

Тема 4. Тональності до 3-х знаків. Секвенції.

Тема 5. Хроматичні явища в тональностях до 3-х знаків.

Тема 6. Хроматичні інтервали.

Тема 7. Хроматичні звуки: правопис хроматичної гами.

Тема 8. Хроматизм у мажорі та мінорі до 4-х знаків.

Тема 9. Хроматизм як ознака відхилень.

Тема 10. Хроматичні секвенції.

Тема 11. Побічні акорди як засіб відхилення.

Тема 12. Одноголосні та багатоголосні хроматичні явища.

Тема 13. Хроматика модуляційної природи. Побічні септакорди.

Тема 14. Мелодичні та гармонічні прояви модуляції.

Тема 15. Техніка модуляції у споріднені тональності.

Тема 16. Модуляції у вокальних творах.

Тема 17. Мажоро-мінорні явища.

Тема 18. Модулюючі секвенції.

Тема 19. Мажоро-мінор в романсах композиторів романтичної доби.

Тема 20. Енгармонізм акордів як засіб модуляції у віддалені тональності.

Форми та технології навчання

Практичні заняття.

Навчальні ресурси

Практичні заняття проводяться у аудиторній та дистанційній формі (на платформі Zoom, у Viber і Telegram). Усі необхідні для вивчення навчальної дисципліни основні та додаткові матеріали надсилаються персонально на e-mail, у групи Viber та Telegram.

Система оцінювання

№ з/п	Контрольний захід оцінювання	Всього %
1.	Участь у практичних заняттях (виконання вправ, запис диктантів обговорення проблемних питань, тощо)	20
2.	Самостійна робота студента (відпрацювання практичних завдань аналіз нотних матеріалів, вивчення окремих тем або питань, що винесені на самостійне опрацювання, тощо)	30
3.	Підсумковий контроль	50
	Всього	100

Оцінки “**відмінно**” заслуговує відповідь студента, який:

- виявив здібність сприймання та усвідомлення висотних та ладових співвідношень звуків, особливостей фактурного та гармонічного руху, тонального розвитку, оволодів умінням запам'ятовувати музичну інформацію та відтворювати її напам'ять та безпомилково записав запропонований музичний диктант;
- виявив формовані уміння сприймання та усвідомлення гармонічних засобів ладо тональних та гармонічних процесів, вірно визначив на слух запропоновану гармонічну побудову;
- продемонстрував професійні навички виконання різноманітних інтонаційних вправ, вільного співу з листа одноголосного прикладу та співу будь-якого з голосів в багатоголосній фактурі.

Оцінки “**добре**” заслуговує відповідь студента, який:

- виявив здібність сприймання та усвідомлення висотних та ладових співвідношень звуків, особливостей фактурного та гармонічного руху, тонального розвитку, оволодів умінням запам'ятовувати музичну інформацію та відтворювати її напам'ять тому повністю записав запропонований музичний диктант, але зробив не більш двох незначних помилок;
- виявив формовані уміння сприймання та усвідомлення гармонічних засобів ладо тональних та гармонічних процесів, вірно визначив на слух запропоновану гармонічну побудову, але в складних гармонічних зворотах допустив спрощення, або дві незначні помилки (або з неточним визначенням тонального плану, але з ясною логікою гармонічного розвитку);
- продемонстрував навички виконання різноманітних інтонаційних вправ, вільного співу з листа одноголосного прикладу та співу будь-якого з голосів в багатоголосній фактурі, але при виконанні допустив незначні відхилення від чистоти інтонування та точності відтворення метро-ритмічних ускладнень.

Оцінки “**задовільно**” заслуговує відповідь студента, який:

- виявив здібність сприймання та усвідомлення висотних та ладових співвідношень звуків, особливостей фактурного та гармонічного руху, тонального розвитку, але не повністю оволодів умінням запам'ятовувати музичну інформацію та відтворювати її напам'ять тому неповність (близько 70%), або з багатьма помилками записав запропонований музичний диктант;
- виявив недосконало сформовані уміння сприймання та усвідомлення гармонічних засобів ладо тональних та гармонічних процесів, з помилками та упущенням визначив на слух запропоновану гармонічну побудову;
- продемонстрував недосконало сформовані навички виконання різноманітних інтонаційних вправ, вільного співу з листа одноголосного прикладу та співу будь-якого з голосів в багатоголосній фактурі.

Оцінки “**незадовільно**” заслуговує відповідь студента, який:

- не виявив здібність сприймання та усвідомлення висотних та ладових співвідношень звуків, особливостей фактурного та гармонічного руху, тонального розвитку, не оволодів умінням запам'ятовувати музичну інформацію та відтворювати її напам'ять тому частково(менше 50%), і з багатьма помилками записав запропонований музичний диктант
- не показав сформовані уміння сприймання та усвідомлення гармонічних засобів ладо тональних та гармонічних процесів, внаслідок чого не зумів визначити на слух запропоновану гармонічну побудову
- не продемонстрував сталі навички виконання різноманітних інтонаційних вправ, вільного співу з листа одноголосного прикладу та співу будь-якого з голосів в багатоголосній фактурі.

Інклюзивне навчання

Навчальна дисципліна може викладатися для більшості студентів з особливими освітніми потребами.

Список літератури:

Підручники:

1. Абдуллина Г. В. Систематический курс занятий по сольфеджио / Г. В. Абдуллина – СПб.: Композитор, 2005. – 115 с.
2. Васильева К., Гиндина М., Фрейндлинг Г. Двухголосное сольфеджио / К. Васильева, М. Гиндина, Г.Фрейндлинг. – Изд. 2. – Л.: Музыка, 1982. – 116 с.
3. Виноградов Г. С. Интонационные трудности / Г. С. Виноградов – К.: Музична Україна, 1977. – 136 с.
4. Драгомиров П. Н. Учебник сольфеджио / П. Н. Драгомиров – М.: Музыка, 2010. – 63 с.
5. Євпак Е. Хорові розспівки / Е. Євпак. – К.: Музична Україна, 1974. – 48 с.
6. Качалина Н. С. Сольфеджио. Вып. 2 (двух-трёхголосие) / Н. С. Качалина – М.: Музыка, 1982. – 120 с.
7. Кириллова В. Сольфеджио. Часть 1 / В. Кириллова, В. Попов. – 2-е изд. – М.: Музыка, 1986. – 288 с.
8. Ладухин Н. Одноголосное сольфеджио / Н. Ладухин. – М.: Музыка. 1967. – 31 с.
9. Островский А. Сольфеджио. Вып 2 / А. Островский, С. Соловьев, В. Шокин. – 5-е изд. – М.: Советский композитор, 1977. – 176 с.
10. Островский А. Учебник сольфеджио. Вып. 1 / А. Островский. – М.: Музыка, 1966. – 228 с.
11. Соколов Вл. Многоголосное сольфеджио / Вл. Соколов. – М.: Музгиз, 1962. – 80 с.
12. Способин И. Сольфеджио. Двухголосие и трёхголосие / И. Способин. – М.: Музыка, 1982. – 135 с.
13. Фридкин Г. Чтение с листа на уроках сольфеджио / Г. Фридкин. – Изд. 4-е – М.: Музыка, 1975. – 128 с.
14. Шульгин Д. Пособие по слуховому гармоническому анализу / Д. Шульгин. – М.: Музыка, 1991. — 159 с.

Диктанти:

1. Алексеев Б. Систематический курс музыкального диктанта / Б. Алексеев, Д. Блюм. – М.: Музыка, 1969. – 224 с.
2. Блинський Є. Музичний диктант / Є. М. Блинський, В. М. Олендарьов – К.: Музична Україна, 1977. – 176 с.
3. Ладухин Н. 1000 примеров музыкального диктанта / Н. Ладухин. – М.: Музыка, 1964. – 92 с.
4. Резник М. Музыкальные диктанты / М. Резник. – М.: Музыка, 1971. – 248 с.
5. Столова Є. Музичний диктант / Є. Столова. – К.: Музична Україна, 1978.
6. Фрейндлинг Г. Двухголосные диктанты / Г. Фрейндлинг. – Изд. 2-е – Л.: Музыка, 1975. – 104 с.

Авторські збірки:

1. Bach J. S. Mehrstimmige Chorale. Vol.1 / J. S. Bach – Herausgegeben von Ludwig Erk. – Leipzig: Peters, 1932. – 136 p.
2. Bach J. S. Mehrstimmige Chorale. Vol.2 / J. S. Bach – Herausgegeben von Ludwig Erk. – Leipzig: Peters, 1932. – 135 p.
3. Бетховен Л. Избранные каноны / Бетховен Л. – М.: Музыка, 1973. – 20 с.
4. Бетховен Л. К далекой возлюбленной / Бетховен Л. – Л.: Музыка, 1976. – 20 с.
5. Моцарт В. – Песни / Моцарт В. – М.: Музыка, 1967. – 94 с.
6. Монтеверди К. Избранные мадригалы / Монтеверди К. – М.: Музыка, 1969. – 58 с.
7. Леонтович М. Хорові твори / М. Леонтович. – К.: Музична Україна, 1970. – 243 с.
8. Лятошинський Б. Українські народні пісні. Ор. 36 / Лятошинський Б. – М.-Л.: Гос.муз.изд-во, 1946. – 58 с.
9. Стеценко К. Кантати та хори / Стеценко К. Упоряд. В. Іконник.- К.: Муз. Україна, 1982.- 239 с.
10. Орландо Лассо. Хоровая музыка / Орландо Лассо – Л.: Музыка, 1977. – 93 с.